

OKUL ÖNCESİ GELİŞİM DÖNEMİ ÖZELLİKLERİ (VELİ-ÖĞRETMEN BÜLTENİ)

Gelişim dönemler halinde gerçekleşen, her dönemin bir önceki döneme göre farklılıklar gösterdiği, yaşam boyu devam eden bir süreçtir.

Çocukların hepsi gelişimsel sırayı takip ederler ancak hızları zamanları ve dereceleri birbirlerinden farklıdır. Çocuklarımızın her bir gelişim özelliğini aynı sıra ve sürede gerçekleştirmesi beklenmemelidir.

Gelişimin özellikleri;

- Gelişim hem biyolojik faktörlerden hem de çevreden etkilenir.
- Gelişimde bireysel farklılıklar söz konusudur
- Gelişimde bir sıra vardır.
- Gelişim baştan ayağa doğrudur.
- Gelişim içten dışa doğrudur.
- Gelişim genelden öze doğrudur
- Gelişimin hızı her yaşta aynı değildir.
- Gelişim tüm alanlarıyla bir bütündür
- Gelişim devamlılık gösterir, yaşam boyu devam eder.

Gelişim dönemlerini bilmenin yararı nedir?

Her gelişim dönemi, bir sonraki dönemin alt yapısını oluşturur. Bir gelişim döneminin sağlıklı tamamlanıp tamamlanmaması, ruh sağlığı açısından son derece önemlidir. Bilinçaltımızın da oluştuğu zaman dilimini kapsamaması nedeniyle özellikle okul öncesi dönemin (0-6 yaş) ve bu dönemdeki gelişimin tüm hayatımızı etkileme gücüne sahip olduğunu söyleyebiliriz. Bir anlamda, en kritik özelliklerimiz ve kazanımlarımız 0-6 yaş arasında şekillenir. Bu nedenle, çocuğun eğitiminde pay sahibi olan herkesin bu gelişim dönemlerini bilerek ona yaklaşmaları gerekir

YAŞLARA GÖRE GELİŞİM DÖNEMİ ÖZELLİKLERİ

3 YAŞ DÖNEMİ GELİŞİM ÖZELLİKLERİ

Bilişsel ve Dil Gelişimi

- Çevresindekilere dünya hakkında devamlı sorular sorar.
- Dış dünyadaki insanların faaliyetlerinin farkına varır.
- Yaşadığı olayları basitçe anlatabilir.
- Dikkatini on dakika süreyle öyküye yöneltir.
- Sonradan isimlendirdiği ilkel resimler yapar.
- Dilbilgisi kurallarını öğrenmeye başlar.
- Oyun oynarken kendi kendine konuşur
- Zaman zaman konuşma bozuklukları görülebilir.
- Geçmiş, gelecek ve şimdiki zaman kavramlarını anladıkça zaman belirten sözcükler kullanmaya başlar.

Fiziksel ve Motor Gelişimi

- Makas kullanabilir.
- Eksik bir insan resminin kolunu ya da bacağına tamamlar.
- Yardımsız dar bir çizgi üzerinden yürür.
- Üç parmağını kullanarak boyama yapabilir.
- Yuvarlak, dikey ve yatay çizgiler çizebilir.

Sosyal ve Duygusal Gelişim

- Bu devrede çocuk kendi girişimiyle ve başkalarından bağımsız olarak hareket etmeye çalışır ve sanki annesine hiç gerek duymuyormuş gibi davranır.
- Birçok hayali oyun icat eder.Cinsiyetini söyleyebilir.
- Baskalarının duygusal tepkilerini anlar.
- Kendini tanıır, yabancılara karşı ürkek tutumu azalır.
- Yaşlılarını ve yetişkinleri taklit etmeye başlar.
- Baskaları için bir şeyler yapmayı reddeder.

Ailelere bu dönem için öneriler;

- Çocuğun sosyal yönünü geliştirmeyi desteklemeli ve bunun için aktiviteler oluşturmalarıdır.
- Çocuk bu dönem de tuvalet eğitimi için yeterli olgunluğa ulaşmak için desteklenmelidir.
- Çocuğun bu dönem de yönelttiği sorulara kısa,öz ve doğru cevaplar verilip çocuk soruyu kime soruyorsa ondan cevap almalıdır.

4 YAŞ DÖNEMİ GELİŞİM ÖZELLİKLERİ

Bilişsel ve Dil Gelişimi

- Geçmiş ve şimdiki zamanın farkında olmaya başlar.
- Kendisi için anlamlı olabilecek resimler çizer ve açıklar.
- Yetişkin açıklamalarını taklit eder.
- Her şeyi sorgulamaya devam eder.
- Olayları abartarak anlatır.
- Ayrıntılı yanıt isteyen sorular sorar.
- Basit olaylarla ilgili neden-sonuç ilişkisini kurabilir.
- ”Niçin “ sorusuna ayrıntılı yanıtlar verebilir. .
- Hayalinde yaşattığı kişilerle konuşabilir.
- Sesleri ve sözcükleri sık sık yineler.

Fiziksel ve Motor Gelişim

- Ufak bir makasla şekli keser ve başka bir kâğıtta bulunan aynı şeklin üzerine yapıştırır.
- Yemeğini dökmeden kendisi yiyebilir.
- Bir çizgi boyunca öne ve geriye doğru yürür.
- Parmak ucunda koşabilir.
- Kalem ve boya fırçalarını başarı ile kullanır.
- Üç tekerlekli bisiklete kolaylıkla binebilir.

Sosyal ve Duygusal Gelişim

- Engellenirse inat edip direnir.
- Sevdiği kişileri paylaşamaz.
- İlgi çekmek için dramatik gösterilerde bulunabilir.
- Duygularını ifade edip paylaşabilir.
- Genel olarak daha bağımsız ve oldukça inatçıdır..
- Konuşma ve etkinliklerinde mizah anlayışını sergiler.
- Yanlış ve doğru konusunda kültürel kavramları öğrenmeye başlamıştır.

Ailelere bu dönem için öneriler;

- Çocuk bu dönemde hayallerden hoşlandığı için anlattığı hayali olaylar yalan olarak değerlendirilmemelidir, sabırla yaklaşılmalıdır.
- Çocuğa bu dönemde doğru ve yanlış kavramları öğretilmelidir.
- Kurallara uymayan çocuğa, davranışlarının sonuçları olarak basit sınırlandırmalar uygulanabilir.(örneğin,oyun oynarken kardeşine zarar veren bir çocuk için oyunun sonlandırılması)

5 – 6 YAŞ DÖNEMİ GELİŞİM ÖZELLİKLERİ

Sosyal ve Duygusal Gelişim

- Mantıklı, kontrollü ve bağımsız hareket edebilir.
- Kendi arkadaşlarını seçebilir.
- Küçük grup oyunları oynamayı sever.
- Bir oyun için gerekli kuralları anlayabilir ve o kurallara uyabilir.
- Kızgınlık, mutluluk, sevgi gibi duygularını belli edebilir.

Bilişsel Gelişim

- 10-12 kadar ana ve ara rengi tanıyabilir.
- 10-12 kadar resmi eşleştirebilir.
- İki değişik ses arasından aynı ve farklı olanı seçebilir
- Dokunarak soğuk ve sıcak ılık nesnelere ayırabilir.
- Görmeden dokunarak kumaşların özelliklerini tanıyarak eşleştirebilir.
- 8 sayısının ardından gelen sayının ne olduğunu söyleyebilir.

Ailelere bu dönem için öneriler;

- Bu dönemde çocukların ilgi alanları gelişmeye başladığı için bu gelişen ilgi alanlarının desteklenmesi önemlidir.(örneğin resim malzemeleri almak, yeni müzik aletleri ile tanışmasını sağlamak,çeşitli sportif faaliyetlere yönlendirmek)
- Bu dönemde çocuk ailesi tarafından onaylanmayı ve takdir edilmeyi beklediği için çocuğu rencide edici ve utandırıcı davranışlardan kaçınılmalı, her konuda ailelerin çocuğun destekçisi olduğu belirtilmelidir.
- Çocuğa basit sorumluluklar verilmeye başlanmalıdır.
- Çocuğun kendine olan güveninin artması için haklarına saygı duyulmalıdır.
- Farklı sosyal ortamlar için çocuk desteklenmelidir.
- Çocuğun başarı ve gösterdiği çabası desteklenip ödüllendirilmelidir.

Çocuğun Zihinsel Gelişimini Desteklemek İçin Neler Yapılabilir?

- Kitap okuma zamanlarına drama da eklenebilir. - Kitapta yer alan farklı karakterlerde ses tonu değiştirilebilir
- Hikâyeleri tamamlaması veya kendisinin bir hikâyeye düşünmesi istenebilir
- Yazı/harf kavramını öğrenmeleri için oyuncaklarının ve malzemelerinin üzerine ne olduğunu yazan etiketler yapıştırılabilir.

- Günlük hayattaki gerçek nesnelere gruplama, birebir eşleme, sıralama yapması sağlanabilir.
- Yaşamsal ritüeller öğretilmelidir. Günaydın... İyiakşamlar... Vb.
- Basit toplama işlemi yaptırılabilir.
- Problem çözme becerisi konusunda çalışılmalıdır. (sorunu tanımlamak, çözüm yolları ile ilgili beyin fırtınası yapmak; 'ne yapabilirsin?' bu sorunu nasıl çözeriz'...Vb.)
- Tüm okul öncesi akademik faaliyetler konusunda desteklenmelidir.(Kesme, boyama, makas kullanma, ödev yapma bilincinin gelişmesi, kalem kullanma... gibi)

Çocuğun Dil Gelişimini Desteklemek İçin Neler Yapılabilir?

- Şarkılar, tekerlemeler, bilmeceler öğretilir.
- Yeni kelimelerin anlamlarını açıklayıp uygun ortamda kullanılabilir
- Yaşantınızda ki her durumla ilgili az ama öz bilgiler paylaşp o anın farkındalığını öğretebilirsiniz. (mevsimler, gezdiğiniz yerler, o an yapılan işler)
- İyi bir dinleyici olmak ve çocukların anlattıklarını dikkatlice dinlemek, çocukların paylaşımlarını artıracığından dil gelişimini destekler

Çocuğun Sosyal-Duygusal Gelişimini Desteklemek İçin Neler Yapılabilir?

- Çocukların duygularını ifade etmelerine, diğerlerinin düşüncelerini dinlemelerine fırsat verilmelidir.
- Yaşanılan sorunu bulma, ifade etme, birlikte çözüm yolu üretme noktasında desteklenmeli yol gösterici olunmalıdır
- Arkadaşlarıyla yaratıcı oyunlar oynaması sağlanmalıdır
- Paylaşmasını öğrenmesi için önce aitlik kavramı üzerinde durulmalı. Benim, senin, bizim gibi kavramları bilerek; kendisine ait bir eşyayı ödünç alınıp verileceği öğretilmelidir.
- Pohpohlamak veya sürekli övmek yerine gerçekçi, olumlu geribildirim vermek çok daha geliştiricidir.